

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 5 – 6 grudnia 2012 r. na kierunku „filologia”

**prowadzonym w ramach obszaru nauk humanistycznych oraz obszaru nauk społecznych
na poziomie studiów pierwszego stopnia**

o profilu praktycznym realizowanych w formie stacjonarnej i niestacjonarnej

**w Instytucie Humanistycznym Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Stanisława
Pigonia w Krośnie**

**przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:
przewodnicząca: prof. UAM dr hab. Beata Mikołajczyk - członek PKA
członkowie:**

prof. dr hab. Tadeusz Piotrowski – ekspert PKA

prof. dr hab. Roman Lewicki – ekspert PKA

Maria Golińska – ekspert PKA ds. studenckich

mgr inż. Maciej Markowski – ekspert PKA ds. formalno – prawnych

Lilli Schmidt – obserwator FIBAA

Krótką informacją o wizytacji

*Należy wskazać przesłanki wizytacji (własna inicjatywa PKA, wniosek ministra, wniosek uczelni) oraz czy jest to pierwsza czy kolejna wizytacja (w tym przypadku informacje, w którym roku została przeprowadzona i jakie były jej wyniki przedstawić w **Załączniku nr 3**)*

Polska Komisja Akredytacyjna dokonała ponownej oceny kierunku „filologia”. Ocena została dokonana w związku z upłynięciem sześcioletniego okresu, na jaki została wydana ocena poprzednia.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Zespół oceniający przed wizytacją dokonał analizy przygotowanego przez władze Uczelni Raportu Samooceny, jak również raportów z poprzednich wizytacji PKA, dokonanych na kierunku „filologia”.

W trakcie wizytacji zespół oceniający odbył szereg spotkań indywidualnych oraz grupowych z władzami, nauczycielami akademickimi oraz studentami Instytutu. Zapoznał się z dokumentacją dotyczącą kierunku „filologia”, losowo wybranymi pracami dyplomowymi oraz dokonał hospitacji wybranych zajęć dydaktycznych. Wyniki wszystkich przeprowadzonych czynności umożliwiły sporządzenie raportu z wizytacji.

Władze Uczelni oraz wizytowanej jednostki stworzyły dobre warunki do pracy Zespołu Oceniającego PKA.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę*

1). Ocena powiązania założonej koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku z misją Uczelni oraz ze strategią jednostki.

Misja oraz strategia PWSZ w Krośnie została przyjęta Uchwałą nr 1/11 Senatu PWSZ w Krośnie z dnia 28 stycznia 2011 w sprawie przyjęcia strategii na lata 2011-2020. Instytut Humanistyczny nie ma statusu podstawowej jednostki organizacyjnej Uczelni w rozumieniu Ustawy, wobec czego nie ma obowiązku tworzenia odrębnej strategii rozwoju i takowej nie posiada. Strategia Uczelni sformułowana jest w sposób niezwykle ogólny, sloganowy. Za najważniejszy cel strategiczny stawia sobie zwiększenie liczby studentów, nie formułuje natomiast jakichkolwiek celów o charakterze jakościowym. Symbolicznie sygnalizuje jednak również cele mogące stanowić punkt odniesienia do sformułowania koncepcji kształcenia, w szczególności w ramach wizytowanego kierunku. Misja Uczelni sformułowana jest jako: „Wiedza blisko Ciebie” i „Uczelnia na miejscu”. Są to dość enigmatyczne określenia i spełniać je będzie każda uczelnia, która przyjmuje studentów z regionu gdzie ma siedzibę, spełnia je wobec tego także i Instytut Humanistyczny. W opisie strategii szczegółowej Uczelnia deklaruje „szczególny rozwój studiów inżynierskich o szczególnym znaczeniu dla regionu... Uczelnia pragnie również utrzymać szeroką ofertę studiów humanistycznych... Planuje się wprowadzenie większej możliwości wyboru specjalizacji w ramach specjalności i kierunków”. Odnosząc te założenia strategii szczegółowej trzeba stwierdzić, że Uczelnia zawiesiła nabór tylko na jednej filologii (germanistyce), natomiast ponownie uruchomiła studia na filologii rosyjskiej, te punkty strategii zostały więc zrealizowane. Natomiast nastąpiło poszerzenie oferty specjalizacji w ramach poszczególnych filologii (poza germanistyką). Tak więc uznać można, że koncepcja kształcenia Instytutu jest powiązana zarówno z misją jak i strategią Uczelni.

Ocena stopnia różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania.

W ramach Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie (PWSZ) prowadzi się w Instytucie Humanistycznym studia w zakresie filologii angielskiej, germańskiej, rosyjskiej w Zakładach Filologii: Angielskiej, Germańskiej, Rosyjskiej, zaś w Zakładzie Translatoryki dla tłumaczy, dwujęzyczne, w których student może wybrać dwa języki spośród wszystkich trzech filologii, prowadzonych w PWSZ. Studia na wszystkich filologiach prowadzone są na poziomie studiów pierwszego stopnia. Należy uznać, że ta oferta w ramach kierunku jest w zupełności wystarczająca dla potrzeb szkoły, studentów i regionu, jest też, z wyjątkiem studiów rusycystycznych (tu Uczelnia stanowi chlubny przykład szkoły wyższej, która pielęgnuje także tę specjalność), niejako standardem na tym poziomie szkolnictwa. Prowadzenie kierunku filologia rosyjska korzystnie wyróżnia PWSZ spośród innych szkół tego typu.

Przedstawiona koncepcja kształcenia składa się z dwóch elementów: podstaw humanistycznych oraz praktycznego nauczania języka obcego. Podstawy humanistyczne kierunku to tradycyjnie, językoznawstwo i literaturoznawstwo, z elementami historii i kulturoznawstwa, praktyczne nauczanie obejmuje tradycyjne umiejętności językowe.

Wszyscy studenci albo nabywają uprawnienia nauczycielskie lub, jak studenci DSDT (=dwujęzyczne studia dla tłumaczy), mogą je uzupełniającą nabyć.

Jednocześnie trzeba podkreślić, że na uznanie zasługuje różnorodność zajęć, obejmują one elementy nie tylko ściśle literacko-językoznawcze, ale i kulturowe, czy też elementy socjologii. Bardzo dobrym, ciekawym rozwiązaniem jest też zmiana tradycyjnych zajęć na studiach filologicznych, czyli naukę łaciny, w zajęcia obejmujące kulturę antyczną wraz z językiem łacińskim, czy opis elementów kultury i języka w kulturze współczesnej czy wreszcie wykłady tematyczne, na których omawia się zajęcia nie związane ściśle z filologią, ale obejmujące zagadnienia prawne, naukowo-techniczne czy ekonomiczne. Ta różnorodność daje studentom potencjalną możliwość lepszego rozumienia świata, poza wąską specjalnością.

Studia tłumaczeniowe na poziomie wyboru zajęć budzą uznanie Zespołu Oceniającego, są przemyślane zarówno jeżeli chodzi o różnorodność zajęć przydatnych dla tłumacza, jak o szeroką ofertę uwzględnianych języków. Inna sprawa, o której trzeba wspomnieć w tym miejscu, to niewielka liczba godzin przydzielonych na poszczególne zajęcia, co może budzić niepokój, co do intensywności nabywanych efektów kształcenia.

2). Ocena udziału zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, poziomie i profilu studiów, w tym określenia celów i efektów kształcenia, oraz w procesie jej dostosowywania do zmieniających się potrzeb zewnętrznych i uwarunkowań wewnętrznych.

Koncepcja kształcenia była tworzona i opiniowana przez interesariuszy wewnętrznych, przede wszystkim przez pracowników naukowo-dydaktycznych Uczelni. Inni interesariusze wewnętrzni (studenci) nie są systemowo włączani do procesu ustalania koncepcji kształcenia na kierunku filologia. Sporadyczne prowadzone są badania ankietowe na ten temat wśród studentów. Interesariusze zewnętrzni mogą jedynie konsultować koncepcje kształcenia, nie uczestniczą w ich opracowaniu.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1. Koncepcja kształcenia pokrywa się z misją i strategią Uczelni i Kolegium, wskazane jest jednak precyzyjniejsze ich sformułowanie.

2. Przy ustalaniu i modyfikowaniu koncepcji kształcenia biorą udział interesariusze wewnętrzni, przede wszystkim pracownicy naukowo-dydaktyczni. Studenci pytani byli tylko w jednym badaniu ankietowym. Interesariusze zewnętrzni nie uczestniczą systemowo w procesie kształtowania koncepcji kształcenia - wskazana znaczna intensyfikacja procesu dostosowania się do obowiązujących procedur w tym zakresie.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

1) Ocena zgodności założonych celów oraz specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu kształcenia z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego

Kształcenie na ocenianym kierunku „filologia” odbywa się w oparciu o Uchwałę Senatu PWSZ w Krośnie nr 27/12 z dnia 22 czerwca 2012, w sprawie uchwalenia programów kształcenia dla kierunków. Program kształcenia zbudowany został na podstawie efektów kształcenia dla kierunku „filologia” określonych Uchwałą nr 15/12 Senatu PWSZ w Krośnie z dnia 23 marca 2012 r. w sprawie zatwierdzenia efektów kształcenia dla kierunków oraz

zgodnie z Uchwałą Senatu nr 12/12 z dnia 24 lutego 2012 w sprawie wytycznych dotyczących tworzenia programów kształcenia i planów studiów, ich realizacji oraz ewaluacji rezultatów. Nie opracowano efektów kształcenia oraz programu kształcenia na ich podstawie dla specjalności filologia germańska, pomimo faktu iż Uczelnia prowadzi kształcenie w tym zakresie.

Uczelnia posiada zatem opracowany i wdrożony system efektów kształcenia, zgodny z KRK, jednocześnie prowadzi studia zgodnie z dotychczasowymi standardami. Określone w ten sposób cele i efekty kształcenia, zarówno w zakresie przekazywanej wiedzy, jak i przygotowania do pracy zawodowej, mogą być realizowane przy przyjętym przez Uczelnię podziale treści kształcenia, zestawie wykładanych przedmiotów i systemie praktyk studenckich itd. Dobór przedmiotów jest spójny i pokrywa wymagania standardów, oferując opisane tam efekty kształcenia. Zakres zajęć specjalistycznych na dwujęzycznych studiach dla tłumaczy jest bardzo szeroki, natomiast zwraca uwagę niewielka liczba godzin poświęconych na poszczególne zajęcia. Jeżeli studenci nie pracują samodzielnie w domu, trudno będzie zrealizować wymagane cele i efekty przy takich ilościach godzin.

Sylabusy do poszczególnych przedmiotów sformułowane są właściwie. Zawarte w nich opisy dotyczące zakładanych efektów kształcenia sporządzone są językiem jasnym i zrozumiałym.

Informacje na temat zakładanych efektów kształcenia są ogólnie dostępne na stronie internetowej Uczelni. Zastanawia fakt przyjęcia ocenianych programów kształcenia jako programów o profilu praktycznym. Nie idzie za tym bliższa, intensywniejsza współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym, ani zwiększenie liczby praktyk zawodowych. Studia na kierunku filologia w PWSZ w Krośnie mają raczej charakter ogólnoakademickich. Należałoby w ocenie ZO poszerzyć ofertę zajęć praktycznych przygotowujących do zawodu (typowych dla profilu praktycznego) oraz zwiększyć ofertę praktyk zawodowych, co Szkoła czyni (patrz niżej).

2). Ocena czy efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji.

Zdaniem studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym oraz członków Zespołu Wizytującego, efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały, spójny i zgodny z KRK. Dzięki takiej konstrukcji programu studenci mogą osiągnąć efekty kierunkowe osiągając efekty przedmiotowe / modułowe. Studenci potrafili je odnieść do konkretnych treści programowych, przedstawianych na zajęciach. Także opis metod i form weryfikacji nie budzi większych zastrzeżeń, przyjąć więc można, że będzie on podstawą do transparentnego weryfikowania EK podczas zaliczeń i egzaminów.

3). Analiza i ocena systemu weryfikacji efektów kształcenia, w tym:

- objęcia tym systemem wszystkich kategorii efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne), oraz wszystkich etapów kształcenia;

Deklarowane w kartach przedmiotów sposoby weryfikacji efektów kształcenia są odpowiednie, występują na wszystkich etapach kształcenia i obejmują wszystkie kategorie efektów kształcenia. Uczelnia dysponuje określoną procedurą oceniania, zgodną ze standardowymi procedurami stosowanymi w innych szkołach podobnego typu, na wszystkich poziomach kształcenia, choć trudno tu mówić o rozwiązaniu systemowym (patrz niżej). Okresem rozliczeniowym jest rok lub semestr. Warunkiem jego zaliczenia jest spełnienie wszystkich wymagań określonych w regulaminie. tj. m. in.: zaliczenie zajęć, zdanie egzaminów. Przy egzaminach i zaliczeniach stosuje się następujące oceny: bardzo dobry (5,0), dobry plus (4,5), dobry (4), dostateczny plus (3,5), dostateczny (3,0), niedostateczny (2,0). Oceny z egzaminów i zaliczeń wpisywane są do odpowiednich dokumentów. Na pierwszych zajęciach prowadzący informuje studentów o: zasadach oceniania, stosowanej formie oceny, zakresie materiału, jaki winien być opanowany do egzaminu lub zaliczenia, literaturze obowiązkowej i uzupełniającej. Na roku pierwszym podawana jest także informacja o zakładanych efektach kształcenia w danym przedmiocie / module oraz sposobie ich weryfikacji.

Analiza wymagań określonych w sylabusach, lektura prac zaliczeniowych, egzaminacyjnych wraz z towarzyszącą im dokumentacją wskazują, że przyjęte procedury kontroli osiągnięcia efektów kształcenia faktycznie nie odbiegają od standardowych rozwiązań, przyjmowanych na humanistycznych kierunkach studiów w Polsce. Przyjęte rozwiązania należy uznać za prawidłowe. ZO ma zastrzeżenia do sposobu przeprowadzenia procesu dyplomowania (m.in. brak jednolitości zasad na poszczególnych filologiach, o czym będzie mowa poniżej)

- możliwości zmierzenia i oceny efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach, prawidłowości ustalonych procedur, metod (dobór do ocenianego kryterium) i ocen, ze szczególnym uwzględnieniem procesu dyplomowania;

W Uchwale nr 12/12 w części IV wskazuje się zakres funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewniania i kontroli jakości kształcenia. W jego skład ma wchodzić również ocena efektów kształcenia, na którą ma się składać m.in. analiza stopnia realizacji celów kształcenia i osiągnięcia przez studentów założonych efektów kształcenia, analiza ocen zajęć dydaktycznych dokonywanych przez studentów, analiza użyteczności efektów kształcenia dla programu kształcenia. Nie określono natomiast stosowanych metod ani procedur mających służyć realizacji tych celów. Przepisy wewnętrzne Uczelni w tym zakresie nie są więc stosowane w praktyce.

Dokumentacja toku studiów, w tym również procesu dyplomowania sporządzana jest prawidłowo. Jednocześnie zwraca uwagę fakt, iż nie opracowano szczegółowych zasad przeprowadzania i oceny egzaminu dyplomowego. W związku z czym istnieją bardzo duże rozbieżności w zakresie sposobu przeprowadzania egzaminu dyplomowego na różnych specjalnościach kierunku filologia. Najbardziej widocznym przykładem jest różnica w liczbie pytań egzaminacyjnych oraz traktowaniu prezentacji pracy dyplomowej jako pytania w ramach egzaminu.

- standaryzacji wymagań, zapewnienia przejrzystości i obiektywizmu formułowania ocen;

Nie można jeszcze mówić o standaryzacji i obiektywizacji formułowania ocen w pełnym zakresie. Szczególnie widoczne jest to w procesie dyplomowania. Mimo że regulamin egzaminu dyplomowego określa dokładnie warunki niezbędne do dopuszczenia do tego egzaminu (terminy składania egzaminu, skład komisji egzaminacyjnej, system oceny pracy dyplomowej, zakres przedmiotowy, ocenę egzaminu dyplomowego, a także czynniki

wpływające na ogólny wynik studiów) a zapisy te są precyzyjnie określone dla poszczególnej filologii, a nawet odbywanej w jej ramach specjalizacji, to odnotować można było bardzo duży rozrzut jakości prac dyplomowych. Odnotowujemy z uznaniem występowanie prac bardzo dobrych, jednak niepokój budzą prace, które w opinii Zespołu nie powinny zostać przyjęte jako podstawa dopuszczenia do egzaminu dyplomowego. Oznacza to, że należy wypracować spójną strategię oceniania prac na etapie zarówno dopuszczania ich do egzaminu jak i recenzji.

Stosowane zasady przy weryfikacji efektów w ramach poszczególnych modułów / przedmiotów oceny i weryfikacji efektów kształcenia nie budzą jednak większych zastrzeżeń, z tym, że należy położyć znacznie większy nacisk na adekwatną ocenę prac dyplomowych.

- w przypadku prowadzenia kształcenia na odległość: czy weryfikacja uzyskanych efektów kształcenia prowadzona jest na bieżąco tj. co najmniej z równą częstotliwością jak na studiach prowadzonych w uczelni w sposób tradycyjny i pozwala na ich porównanie z zakładanymi efektami kształcenia, oraz czy zaliczenia i egzaminy kończące zajęcia dydaktyczne z przedmiotu są prowadzone w siedzibie uczelni.

Szkoła dysponuje platformą e-learningową, jest ona wykorzystywana jako forma uzupełniająca przy zajęciach prowadzonych w sposób tradycyjny, nauczyciel może opcjonalnie korzystać z niej by umieszczać materiały dla studentów.

- analiza skali i przyczyn odsiewu.

Odsiew studentów jest niewielki i wynika z niezaliczania poszczególnych lat studiów. Wynosi on ok. 10%.

- ocena dostępności informacji na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia.

Dostępność tego typu informacji nie budzi zastrzeżeń, dobrze funkcjonuje strona www Uczelni, informacje dostępne są na tablicach informacyjnych. Wykładowcy informują studentów o zasadach weryfikacji EK, treściach kształcenia itd. na pierwszych zajęciach w semestrze.

4). Ocena procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów ocenianego kierunku studiów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a także stopnia zaangażowania (wpływu) przedstawicieli tych interesariuszy na kształtowanie struktury efektów kształcenia. Analiza efektywności działalności prowadzonej przez uczelnię/jednostkę w tym zakresie.

Uczelnia nie wypracowała jeszcze procedur i mechanizmów badania losów absolwentów. Nie przeprowadzono jeszcze takiego badania. Trwają intensywne prace nad takim projektem.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Analizowane prace dyplomowe większości przypadków odpowiadają swym poziomem wymaganiom stawianym w polskim szkolnictwie wyższym pracom licencyjnym, jednak obserwuje się bardzo duży rozrzut jakości prac dyplomowych - występowanie prac bardzo dobrych obok takich, które nie odpowiadają swym poziomem wymaganiom stawianym w polskim szkolnictwie wyższym pracom licencyjnym. Wiele z prac dyplomowych ma zawyżone oceny zarówno ze strony promotora jak i recenzenta. Recenzje są raczej powierzchowne i mało wnikliwe.

5). *W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić dokonane zmiany, odnieść się do stopnia realizacji zaleceń, jeśli poprzednio były sformułowane, lub efektów działań naprawczych, a także ocenić proces rozwoju kierunku.*

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Cele i efekty kształcenia zgodne są z uregulowaniami zawartymi w standardzie nauczania na kierunku filologia oraz zostały sprofilowane zgodnie ze specyfiką Uczelni. Wprowadzono także nowe programy kształcenia oparte na Krajowych Ramach Kwalifikacji.

2) Sylabusy sformułowane są właściwie i napisane językiem jasnym i zrozumiałym.

3) System oceniania i weryfikacji opracowany został w zasadzie spójnie. Oceny etapowe przebiegają bez zarzutu. Dostrzeżone nieprawidłowości w pracach dyplomowych wskazują, że należy zintensyfikować ich weryfikację.

4) Uczelnia nie przeprowadziła badań losów absolwentów.

3. Program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

1). *Ocena czy realizowany program studiów umożliwi osiągnięcie każdego z określonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, a także uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.*

Program nauczania pozwala na osiągnięcie poszczególnych elementów określonych w sylwetce absolwenta. Zespół przedmiotów teoretycznych i praktycznych realizuje wszystkie wskazane tam cele poznawcze, zaś praktyki studenckie odpowiadają zakresowi przygotowania do przyszłej aktywności zawodowej. Wymagania określone w obowiązujących dla kierunku filologia standardach kształcenia zostały również spełnione. Wszystkie przedmioty zostały włączone do poszczególnych bloków w sposób nie budzący zastrzeżeń merytorycznych. Forma zajęć została dobrana w sposób odpowiadający specyfice poszczególnych treści kształcenia, podobnie jak przyznany na ich realizację czas. Także sekwencja przedmiotów i modułów nauczania nie budzi zastrzeżeń. W całości organizację toku studiów na wizytowanym kierunku należy ocenić pozytywnie.

Studia w PWSZ w Krośnie trwają 6 semestrów. Dobór treści kształcenia jest właściwy dla studiów filologicznych i korespondujący z założonymi kierunkowymi efektami kształcenia. Formy i metody

zajęć są odpowiednie do kształcenia językowego i filologicznego. Przeważają formy tradycyjne, zajęcia „kontaktowe” nauczyciel – grupa studentów. PWSZ w Krośnie prowadzi także zajęcia na odległość w trybie e-learningu, a dokładniej w trybie blended learning, poprzez portal edukacyjny, na który szkoła dostała fundusze z projektu ministerialnego; prowadzone były przez 2 lata kursy dla nauczycieli, na platformie Moodle. Każdy instytut ma oddzielny moduł, instytut humanistyczny ma ich 4, zgodnie z liczbą zakładów. Nauczyciele mogą wystąpić o zwolnienie z godzin dydaktycznych, gdy prowadzą zajęcia w trybie e-learning, ale w Instytucie nie ma takich pracowników. Studenci zawsze mają kontakt z nauczycielami, odbywają się konsultacje elektroniczne, prowadzone jest także forum, nauczyciel jest zobowiązany udzielić w ciągu określonego czasu odpowiedzi studentowi. Studenci pozytywnie oceniają tę metodę, choć brak badań empirycznych na ten temat. W ogólnej ankiecie dla studentów nt. studiów znajdują się pytania dotyczące e-learningu. Osoba nadzorująca e-learning, Prorektor PWSZ, jest członkiem Polskiego Towarzystwa Naukowego Edukacji Internetowej, w razie potrzeby odpowiada na pytania nauczycieli czy wątpliwości, wykonuje przegląd treści na stronach modułów. Stwierdza, że nauczyciele bardzo dobrze podchodzą do zagadnienia. W Instytucie Humanistycznym nauczyciele opcjonalnie prowadzą zajęcia w takim trybie. Zgodnie z uchwałą uczelni można prowadzić do 40% zajęć w taki sposób. Wiele materiałów dodatkowych do praktycznej nauki języka obcego umieszczonych jest w portalu edukacyjnym, jak testy czy pliki dźwiękowe, a także materiały do tłumaczeń pisemnych, dzięki czemu dokumentacja zajęć pozostaje na platformie internetowej. Szkoła więc wykorzystuje platformę e-learning w sposób standardowy, jak na innych uczelniach, jako zasobnik materiałów pomocniczych oraz jako platformę komunikacyjną. Należy przyjąć, że jest to obecnie właściwe rozwiązanie.

Przyjęte zasady punktacji ECTS są właściwe. Prawidłowo przydzielono punkty poszczególnym typom zajęć i aktywności studenckiej, zastrzeżeń nie budzi podział punktów ECTS w podziale na zajęcia kontaktowe i prace własną studenta. W Uczelni jest realizowany zasadniczy cel systemu, jakim jest ułatwienie planowania, zdobywania, uznawania i walidacji kwalifikacji. Regulamin Studiów przewiduje możliwości indywidualizacji toku studiowania, z którego studenci korzystają.

Właściwie został zorganizowany proces kształcenia, sekwencja zajęć pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Moduły są ułożone w sposób logiczny, wynikają „jeden z drugiego”. Umożliwia to osiągnięcie przez studentów progresji zarówno w umiejętnościach językowych jak i wiedzy humanistycznej oraz umiejętnościach praktycznych.

Powyższe stwierdzenia uprawniają do sformułowania tezy, że program studiów na kierunku filologia jest skonstruowany właściwie i jest spójny. Jednym z jego obowiązkowych elementów są praktyki. W PWSZ praktyki prowadzone są odrębnie dla studentów o specjalizacji nauczycielskiej i nienauczycielskiej (tłumaczeniowe).

Występuje także inny typ praktyk, zwane społecznymi, które mają być dopiero wprowadzone, aby studenci mogli intensywniej nabierać kompetencji społecznych poza działalnością ściśle dydaktyczną. W zamierzeniu pomysłodawców zajęcia takie prowadzone mają być w świetlicach środowiskowych, poprzez opiekę w hospicjach, wolontariaty. Ta inicjatywa jest bardzo cenna, pozostaje jeszcze kwestia jak praktyki społeczne będą przeprowadzane, ponieważ kontakt ze środowiskami opierać się musi na takich cechach osobowości jak zdolność empatii.

Praktyki dla specjalizacji nauczycielskiej: do tej pory takie praktyki prowadzone są po 4 semestrze przez 3 tygodnie (w wymiarze 57 godzin), oraz po 5 i 6 semestrze – przez 5

tygodni (w wymiarze 95 godz). Uczelnia przelicza wymiar praktyk w sposób następujący: 1 tydzień to 19 godzin praktyki. Rocznik przyjęty obecnie na studia będzie miał 15 tygodni praktyk - 3 tygodnie we wrześniu po 1 roku, 3 tygodnie we wrześniu po 2 roku, 4 tygodnie „ciągle” śródrocze na 3 roku (uczelnia ma umożliwić przeprowadzanie takich praktyk), oraz 5 tygodni – po 5 i 6 semestrze. W zamierzeniu 1 dzień w tygodniu ma być zwolniony z zajęć dydaktycznych na praktyki. Uczelnia ma umowy nieformalne, ustne, ze szkołami na przeprowadzanie praktyk. Szkoły te znajdują się w Krośnie i do 20 km od tej miejscowości, co jest uwarunkowane nie tylko możliwością sprawnego dojazdu na miejsce praktyk zarówno samych studentów jak i osoby opiekującej się praktykami; niewielka odległość istotna jest także przy tak obszernie zaplanowanym programie praktyk. Wskazane byłoby, by umowy te sformalizować, sporządzać je w formie pisemnej.

Przy zaliczaniu, czyli określaniu efektów praktyk, student przynosi całą ich dokumentację w segregatorze, dokumentacja obejmuje i scenariusze zajęć i arkusze obserwacyjne (w trakcie obserwacji). Nauczyciel przyjmujący praktykanta wypełnia ankietę ewaluacyjną. Ze strony uczelni odbywają się hospitacje, w czasie których odbywa się ocena przez prowadzącego praktyki. Te 3 elementy oceny (dokumentacja, ewaluacja przez nauczyciela, ocena w trakcie hospitacji) są brane pod uwagę, by określić ich wypadkową w postaci oceny studenta w dzienniczku i protokołach. W przyszłości praktyka będzie składała się z modułów, czysto obserwacyjnego, podstawą ich zaliczenia będą wypełnione arkusze obserwacyjne, oraz moduły oparte na konspektach przeprowadzanych zajęć. Sposób przeprowadzenia praktyk jak i weryfikacja ich efektów jest prawidłowa.

Należy odnotować, że pracownik uczelni prowadzący praktyki dydaktyczne nie otrzymuje odrębnego wynagrodzenia za swoją pracę, nie ma także zwolnienia z godzin dydaktycznych.

Praktyki tłumaczeniowe osobno prowadzone są dla studiów dla tłumaczy, osobno zaś dla studentów filologii angielskiej o takiej specjalizacji. W przypadku studentów na studiach dwujęzycznych dla tłumaczy, studenci odbywają praktyki na 3 roku, mają je mieć zaliczone w semestrze zimowym, część z nich odbywa praktyki w czasie wakacji po 2 roku. Studenci częściowo organizują miejsce praktyk sami, częściowo zaś same firmy się zgłosiły na uczelnię, wiedząc, że odbywają się takie studia. Podpisywane jest z nimi porozumienie w sprawie praktyk. Firmy te to najczęściej przedsiębiorstwa turystyczne lub produkcyjne, wyspecjalizowane agencje tłumaczeniowe niechętnie przyjmują studentów na praktyki. To są standardowe praktyki. Standardowo także studenci nie otrzymują gratyfikacji. Weryfikacja efektów praktyk odbywa się również trójelementowo, poprzez hospitacje praktyk przez nauczycieli akademickich, poprzez ocenę portfolio, którym nazywa się wykonane tłumaczenie oraz przedstawienie dziennika praktyk

Jeśli chodzi zaś o specjalizację tłumaczeniową na filologii angielskiej, praktyki są dopiero tworzone. Mają się zaczynać na 2 roku w 4 semestrze, będą się zapewne odbywać w czasie wakacji między 2 i 3 rokiem. Przewidziane jest 150 godzin na praktyki w okresie 15 tygodni, podobnie jak i praktyki dydaktyczne. W sprawie miejsc odbywania praktyk odbyło się jedno spotkanie z przedsiębiorcami przy okazji spotkania konwentu, wstępne rozmowy były prowadzone, nie są podpisane konkretne umowy.

Studenci specjalności studia dla tłumaczy obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym zadeklarowali, że miejsce odbywania praktyk ma ścisły związek z ich studiami. Ich praktyki odbywają się zwykle w biurach tłumaczeniowych i biurach turystycznych.

Studenci uzyskujący w trakcie studiów uprawnienia nauczycielskie odbywają praktyki w wyznaczonych przez PWSZ szkołach. Dla ułatwienia studentom uczestnictwa w praktykach w trakcie roku akademickiego wyznaczany jest jeden dzień tygodnia, w czasie którego nie odbywają się zajęcia programowe i studenci mogą ten czas spędzić w

wyznaczonych szkołach. Niestety nie zawsze wyznaczony dzień w PWSZ pokrywa się z lekcjami konkretnego języka w wybranej szkole i studenci mimo wszystko są zmuszeni do opuszczania zajęć na studiach. Studenci zgłosili postulat, aby Uczelnia zacieśniła współpracę ze szkołami i uzgodniła dni, kiedy takie praktyki mogłyby się odbywać, lub żeby w ramach roku akademickiego została wprowadzona przerwa na odbycie praktyk nauczycielskich.

- ocena organizacji procesu kształcenia realizowanego w ramach poszczególnych form kształcenia przewidzianych dla danego kierunku, poziomu i profilu studiów w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia.

W ramach specjalności filologia angielska, filologia germańska oraz filologia rosyjska stwierdza się prawidłową organizację procesu kształcenia. Programy są raczej tradycyjne, nawiązujące do obowiązujących poprzednio standardów kształcenia. Można mówić o spójności i konsekwencji tych programów. W przypadku specjalności „dwujęzyczne studia dla tłumaczy” formuła programu kształcenia tej specjalności jest wewnętrznie spójna, wieloaspektowa, o wystarczającej liczbie godzin (2580), a sekwencja przedmiotów logiczna i uzasadniona. Również obsada zajęć translatorskich umożliwia realizację zakładanych celów i osiągnięcie założonych efektów kształcenia. Jednak formuła tej specjalności pozwala na osiągnięcie zakładanych celów kształcenia tylko w odniesieniu do języka pierwszego (J1), tj. gdy kandydaci dysponują już kompetencją językową na poziomie co najmniej A2. Natomiast w przypadku języka drugiego dopuszczenie nauczania go od zera (cyt. raport samooceny: „*drugi język (J2) jest językiem mniej zaawansowanym, którego nauka może być prowadzona od poziomu początkowego*”) czyni zakładane efekty kształcenia nierealnymi. Nierealne jest zwłaszcza osiągnięcie efektów kształcenia w dziale „umiejętności”, w szczególności K_U02, K_U05, K_U06. Absolwenci mogą mieć co najwyżej wstępne wyobrażenie o pracy tłumacza w języku drugim, ponieważ wpisane do programu kształcenia ograniczenie zdobywanych umiejętności do tłumaczenia na język polski oraz do tłumaczenia „*tekstów o tematyce ogólnej, niespecjalistycznej*” nie daje umiejętności przydatnych w pracy tłumacza we wskazanych w opisie koncepcji kształcenia obszarach zatrudnienia; tłumacz ma bowiem w tych obszarach do czynienia nie z tekstami „ogólnymi”, lecz głównie z dokumentami, tekstami prasowymi, turystycznymi, popularno-naukowymi. Nierzadko musi tłumaczyć na język obcy, choćby dla potrzeb akcji promocyjnych. Zatem uzyskanie umiejętności tłumaczenia „*tekstów o tematyce ogólnej, niespecjalistycznej*” nie mają przełożenia na realne zawodowe kompetencje translatorskie i nie umożliwiają efektywnej i jakościowej pracy w charakterze tłumacza. Sformułowana tu ocena dotyczy także specjalizacji tłumaczeniowej oferowanej na specjalności „język i kultura Rosji”: dlatego nie sposób zgodzić się z opisem efektów kształcenia w tej specjalizacji w brzmieniu: „Specjalizacja tłumaczeniowa pozwala studentom na zdobycie wstępnych kwalifikacji umożliwiających podjęcie pracy w zawodzie tłumacza z języka rosyjskiego”.

- ocena możliwości indywidualizacji procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych, studentów niepełnosprawnych;

Dla zapewnienia możliwości studiowania studentom niepełnosprawnym, Rektor PWSZ wydał zarządzenie (nr 31/12), które obliuguje dyrektora instytutu i kierownika właściwego zakładu do zaplanowania takiej organizacji zajęć, by ewentualne bariery ograniczające możliwości studiowania zostały wyeliminowane. Zarządzenie to, podobnie jak regulamin studiów, zapewnia studentowi niepełnosprawnemu prawo do ubiegania się o studiowanie w trybie indywidualnego toku studiów. Z ITS mogą korzystać także inni studenci, których sytuacja nie

pozwała na systematyczne uczestniczenie w zajęciach, np. studiują na dwóch kierunkach lub są w ciąży. Dyrektor Instytutu w przypadku indywidualnej sprawy studenta wydaje odpowiednie decyzje. Mają one jednak formę bardzo ogólną, jeśli chodzi o warunki udzielenia ITS. Brak wskazania obowiązków studenta, choć ich określenie wynika z par. 15 ust. 3 Regulaminu studiów.

Regulamin studiów przewiduje także możliwość studiowania według indywidualnego planu studiów i programu kształcenia. Decyzję w tej sprawie podejmuje prorektor ds. studiów na wniosek dyrektora instytutu, wyznaczając opiekuna spośród nauczycieli akademickich. Aktualnie żaden student filologii nie odbywa studiów według indywidualnego programu.

2) Ocena czy zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

Analiza dokumentacji dotyczącej procesu kształcenia, hospitacje zajęć dydaktycznych, analiza prac zaliczeniowych, egzaminacyjnych, dyplomowych oraz dzienników praktyk a także rozmowy z nauczycielami akademickimi oraz studentami pozwalają na kategoryczne stwierdzenie, że na kierunku filologia w PWSZ w Krośnie programy i plany studiów dla poszczególnych specjalności, treści kształcenia, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość i prowadzą do osiągnięcia zakładanych kierunkowych efektów kształcenia.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Oferowany na kierunku filologia program kształcenia jest odpowiedni w stosunku do sylwetki absolwenta. Jest spójny i właściwie ułożony. Zdecydowanie umożliwia studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

2) Wszystkie elementy programu kształcenia, moduły / przedmioty, praktyki itd. tworzą spójną całość.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów

1). Ocena czy struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów oraz ich liczba umożliwiają osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia.

Kwalifikacje merytoryczne i metodyczne pracującej na ocenianym kierunku kadry dydaktycznej są właściwe. Obsada zajęć dydaktycznych nie wzbudza większych zastrzeżeń. W kilku przypadkach stwierdza się niedopasowanie kwalifikacji pracownika do typu prowadzonych zajęć: zajęcia z pedagogiki prowadzi doktor-językoznawca i magister historii, zajęcia z literatury staroruskiej i ze wstępu do literaturoznawstwa prowadzi doktor-językoznawca. Zajęcia z tłumaczenia praktycznego tylko częściowo prowadzi tłumacze-praktycy. Liczba pracowników jest odpowiednia, nie stwierdza się niedoborów godzinowych w obciążeniu dydaktycznym. Obsada zajęć z reguły jednak uwzględnia nie tylko profil wykształcenia pracownika, lecz także strukturę jego dorobku. Także obsada zajęć pozakierunkowych jest staranna i odpowiada kwalifikacjom i działalności naukowej kadry.

Załącznik nr 5 Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. Nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe. Cz. II. Pozostali nauczyciele akademicy.

2). Ocena spełnienia przez nauczycieli akademickich wymienionych w minimum kadrowym warunków określonych w przepisach prawa

Teczki osobowe zawierają dokumenty pozwalające na uznanie deklarowanych stopni naukowych poszczególnych nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe kierunku. W skład minimum kadrowego zgłoszono trzech nauczycieli akademickich, posiadających stopień naukowy doktora habilitowanego oraz sześć osób ze stopniem naukowym doktora. Każda z osób spełnia warunki formalne, określone w § 13 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia. tj. są zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru oraz prowadzą osobiście zajęcia dydaktyczne w określonym wymiarze, odpowiednio 30 i 60 godzin.

Dokumentacja osobowa osób wchodzących w skład minimum kadrowego zawiera również prawidłowo sporządzone oświadczenia o wyrażeniu zgody na zaliczenie do tegoż minimum.

Jednoznaczna ocena spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów.

Z punktu widzenia formalnego minimum kadrowe spełnia wymagania określone w § 13 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia. Jednocześnie skład minimum kadrowego nie spełnia wymagań określonych w § 14.2 ww. rozporządzenia, jako iż w składzie minimum kadrowego brak jest osób specjalizujących się w zakresie filologii germańskiej. W skład minimum kadrowego wchodzi jedynie osoby reprezentujące specjalności związane z filologią angielską oraz rosyjską.

Ocena stabilności minimum kadrowego (częstotliwości zmian jego składu).

Z oceny teczek osobowych pracowników podanych do zaliczenia do minimum kadrowego na kierunku filologia, można jednoznacznie stwierdzić, że zarówno okres zatrudnienia pracowników jak i liczba kadry nie rodzi obaw o stabilność minimum kadrowego.

Dotychczasowe zmiany w składzie minimum kadrowego były dość rzadkie. Skład minimum kadrowego na przestrzeni ostatnich lat ocenić należy jako stabilny. Wyjątkiem są tu przedstawiciele specjalności związanych z kształceniem w zakresie języka niemieckiego, którzy zostali całkowicie usunięci z minimum kadrowego.

Ocena spełnienia wymagań dotyczących relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów.

Spełniony jest warunek określony w § 17. 1 ww. rozporządzenia, w zakresie stosunku liczby osób wchodzących w skład minimum kadrowego do liczby studentów kierunku. Na wizytowanym kierunku stosunek ten wynosi 1:26,3, wobec wymaganego stosunku, nie mniejszego niż 1:50.

*Ocena prawidłowości obsady zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów.
Ogólna ocena hospitowanych zajęć dydaktycznych.*

Stwierdzono, że obszary i dziedziny nauki reprezentowane przez kadre zaliczoną do minimum odpowiadają kierunkowi „filologia”, mimo że w dwóch przypadkach pracownicy reprezentują pokrewne dyscypliny badawcze. W ich dorobku znajdują się jednak pozycje dotyczące nauczanych języków lub z pogranicza nauczanego języka i innych dziedzin. Liczbowo stan minimum kadrowego jest wystarczający (3 dr hab., 6 dr, w każdej ze specjalności jest co najmniej 1 dr hab. i 2 dr). Na specjalności „dwujęzyczne studia dla tłumaczy” zajęcia prowadzone są przez tłumaczy-praktyków, co spełnia warunek praktycznego profilu studiów, jednak tylko w odniesieniu do języka angielskiego (jest to język pierwszy na tej specjalności), w odniesieniu do języka drugiego (niemieckiego lub rosyjskiego) warunek ten nie zawsze jest spełniony.

Z reguły prowadzą oni zajęcia odpowiadające ich specjalnościom naukowym; stwierdzono jednak jeden przypadek prowadzenia zajęć literaturoznawczych przez doktora z dziedziny językoznawstwa.

Pozostali pracownicy prowadzą z reguły zajęcia odpowiadające ich wykształceniu i uprawianej dziedzinie nauki. W dwóch przypadkach stwierdzono brak takiej odpowiedniości.

Hospitowane zajęcia dydaktyczne prowadzono z reguły prawidłowo, mimo pewnego zróżnicowania. W odniesieniu do języka rosyjskiego była możliwość hospitacji tylko zajęć na I roku, ponieważ starszych lat nie ma w wyniku przerwy w rekrutacji. W przypadku tego języka zajęcia były prowadzone adekwatnie do początkowego stopnia jego opanowania, choć należy w sposób bardziej przemyślany wprowadzać stopniowo elementy języka rosyjskiego do nauczanych treści.

Załącznik nr 6 Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena.

3). Ocena prowadzonej polityki kadrowej i jej spójności z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów:

Kadra dydaktyczna dobierana jest na zasadzie merytorycznej, decyduje przygotowanie do zawodu, uzyskanie stopni i tytułów naukowych w dziedzinach w zakresie nauk humanistycznych (filologicznych). Weryfikacja następuje przy pomocy okresowej oceny pracowników prowadzonej na zasadzie ankiety, w której skład wchodzi rozwój naukowy (publikacje), ocena pracy dydaktycznej (przez przełożonego, studentów, a także hospitacje).

Przerwy w rekrutacji („wypadanie” roczników) powodują konieczność utrzymywania obsady stanowiącej minimum kadrowe, przy niskiej stabilności kadry pozostałej. Trudno ocenić, czy rozwój specjalności „dwujęzyczne studia dla tłumaczy” pójdzie w zakładanym kierunku; na razie założenie zorganizowania tylko jednego seminarium dyplomowego na tej specjalności wydaje się niewłaściwe, bo nie daje studentowi możliwości wyboru.

Kadra jest wspierana przez władze uczelni w swym rozwoju poprzez: finansowanie przewodów doktorskich (w zamian za zobowiązanie do pracy w uczelni), dofinansowywanie uczestnictwa w konferencjach naukowych i metodycznych, a także uwzględnianie w zakupach książek do biblioteki potrzeb zgłaszanych przez pracowników do własnego rozwoju (tj. nie tylko dla potrzeb dydaktyki). Wielu pracowników uczestniczyło w wymianie w ramach programu Erasmus. Dane te zostały potwierdzone przez pracowników w trakcie spotkania. W ostatnich 5 latach 5 pracowników uzyskało stopień doktora: W przygotowaniu są kolejne prace doktorskie pracowników kierunku filologia.

W trakcie spotkania z zespołem oceniającym dość licznie zgromadzeni pracownicy Instytutu wypowiadali się z uznaniem o klimacie panującym w uczelni i przepływie informacji w uczelni. Zaświadczyli o wspomaganiu ich awansu naukowego: w postaci finansowania przewodów doktorskich (powiązanych ze zobowiązaniem do dalszej pracy w uczelni), dofinansowywania czynnego udziału w konferencjach, czasem także (choć nieregularnie) zniżek obciążenia dydaktycznego dla finalizujących przewody doktorskie. Wspomaganie to nie ma charakteru oficjalnie przyjętych regulacji czy kwot, lecz uczelnia posiada pulę środków na te cele. Chwalono elastyczność w ustalaniu harmonogramu zajęć (co jest ważne ze względu na fakt, że wielu pracowników dojeżdża do pracy z innych miejscowości). Chwalono zorganizowanie w uczelni szkoleń z zakresu obsługi zakupionych komputerów oraz sprzętu do tłumaczenia. Propozycje pracowników co do zakupu książek do biblioteki są zbierane i realizowane, co dotyczy nie tylko pozycji o przeznaczeniu dydaktycznym, lecz także potrzebnych do własnego rozwoju pracowników. Pracownicy licznie uczestniczą w wyjazdach zagranicznych w ramach programu Erasmus oraz na konferencje naukowe i metodyczne. W kwestii wprowadzania KRK zorganizowano spotkanie z ekspertem bolońskim oraz z uczelnianym koordynatorem ds. wdrażania KRK, prowadzono szkolenia w zakładach i w zespołach (osób odpowiedzialnych za poszczególne moduły kształcenia). Wyniki były opiniowane przez studentów w postaci ankietowania. Natomiast wprowadzenie punktacji ECTS odbyło się w drodze uchwały Senatu, bez udziału studentów.

Pracownicy potwierdzili obowiązek odbycia 90 minut konsultacji tygodniowo oraz hospitage zajęć, przeprowadzane przez kierowników zakładów. Nie stwierdzili, by ich spóźnienia czy nieobecności na zajęciach były częste, wskazując na możliwość powiadomienia w nagłych wypadkach studentów e-mailem. Dodatkowa aktywność pracowników w dydaktyce czy pracach organizacyjnych jest nagradzana nagrodami Rektora.

Pracownicy narzekali na pogarszający się poziom przygotowania językowego kandydatów. Powoduje to trudności w realizacji pracy licencjackiej, gdyż niektórzy studenci nie są w stanie sprostać wymaganiom. Od początku studiów przy ocenie prac pisemnych uczula się studentów na problem plagiatów, w pracach dyplomowych problem ten nie występuje. Proponowano wprowadzenie do arkusza oceny egzaminu dyplomowego oceny poprawności językowej. Krytykowano braki w wyposażeniu w kserografy, niedostatek miejsc parkingowych.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego³ częściowo

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów oraz ich liczba, pomimo jednostkowych nieprawidłowości w obsadzie zajęć dydaktycznych, w zasadzie umożliwiają osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia.

2) Minimum kadrowe dla kierunku nie jest spełnione. Jest ono spełnione w odniesieniu do specjalności anglistycznej i rusycystycznej, natomiast nie jest spełnione w odniesieniu do specjalności germanistycznej, ponieważ brak w nim pracowników reprezentujących filologię germańską (jednego samodzielnego pracownika naukowo-dydaktycznego oraz dwóch doktorów), mimo że specjalność ta jest oferowana w rekrutacji. Nauczyciele akademicy tworzący minimum kadrowe spełniają warunki dotyczące odpowiednich kwalifikacji zawodowych i dorobku naukowego w danym obszarze wiedzy, a także doświadczenia zawodowego. Pensum dydaktyczne we wszystkich wypadkach jest pełne, a nawet przekroczone.

3) Polityka kadrowa wydaje się zgodna z założeniami rozwoju kierunku. Kadra jest wspierana przez władze uczelni w swym rozwoju, mimo że nie opracowano specjalnego programu takiego wspierania.

5. *Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych*

Uczelnia dysponuje bardzo dobrą bazą infrastrukturalną, zwłaszcza w postaci obiektów materialnych: dużymi salami dydaktycznymi, laboratorium językowym, pracowniami komputerowymi, kabinami do tłumaczenia konferencyjnego, a przede wszystkim dużą, piękną i nowoczesną biblioteką. Sprzęt zainstalowany w pomieszczeniach dydaktycznych jest nowoczesny i odpowiada zadaniom dydaktycznym jednostki. Wszystkie komputery stacjonarne mają dostęp do Internetu (łącze stałe), działa także sieć bezprzewodowa (na hasło). W większości sal dydaktycznych zamontowano stałe projektory multimedialne, w niektórych także połączone z nimi komputery. Biblioteka, umieszczona w nowym, nowoczesnie wyposażonym i pięknym budynku, oferuje bardzo dobre warunki pracy. Swobodny dostęp do półek dotyczy także wypożyczalni, wyposażonej w automat do wypożyczania książek. Księgozbiór filologiczny jest spory (ponad 18 tys. woluminów książek i ponad 2 tys. jednostek nagrań), jednak stosunkowo skromny w części rusycystycznej. Biblioteka jest otwarta 47 godzin w tygodniu. W czytelni zainstalowano 20 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu. W bibliotece można korzystać również z zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki. W ramach tej biblioteki dostępne są zasoby baz danych: Elsevier, Springer, EBSCO i kilku innych. Dla potrzeb filologii prenumerowane są czasopisma w liczbie 11 tytułów, w tym 1 w języku angielskim, 2 w języku rosyjskim, 4 w języku niemieckim i 4 w języku polskim. Jest wśród nich stosunkowo niewiele czasopism naukowych. Dobór tytułów czasopism jest nienajlepiej dopasowany do potrzeb dydaktycznych.

Planowany rozwój ocenianego kierunku jest spójny z rozwojem infrastruktury, w której inwestuje się w środki multimedialne, przydatne do kształcenia zarówno nauczycieli jak i tłumaczy. Bardzo dobre warunki lokalowe ma biblioteka, w której odbywają się niektóre zajęcia na odległość, z wykorzystaniem łączy internetowych.

Instytucje, w których prowadzone są zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe dobrane są prawidłowo. Są to w większości szkoły różnego szczebla i poziomu, co odzwierciedla różne warunki pracy absolwentów, a także przedsiębiorstwa turystyczne i administracji terenowej.

- ocena przystosowania infrastruktury dydaktycznej do potrzeb studentów niepełnosprawnych;

Uczelnia wspiera studentów niepełnosprawnych w sferze materialnej poprzez specjalne stypendia, jednak w niektórych budynkach istnieją bariery architektoniczne. Władze Uczelni deklarują starania, aby te bariery usunąć.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Infrastruktura dydaktyczna pomimo pojedynczych niedociągnięć umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, a pracownicy zostali przeszkoleni w obsłudze sprzętu technicznego. Warunki materialne prowadzenia zajęć dydaktycznych są bardzo dobre.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

- ocena wpływu prowadzonych w jednostce badań naukowych na realizowany proces dydaktyczny, w tym na kształtowanie programu kształcenia i indywidualizację nauczania, oraz ocena udziału studentów w badaniach naukowych i w prezentacji /publikacji ich wyników;

Uczelnia wydaje serię *Prace naukowo-dydaktyczne PWSZ w Krośnie*. Ukazało się dotychczas ponad 50 tomów. Są to monografie autorstwa pracowników uczelni oraz prace zbiorowe, zazwyczaj pokonferencyjne. Tematykę neofilologiczną reprezentuje 7 spośród tych tomów, wszystkie są pracami zbiorowymi, nie zawsze recenzowanymi. Na uwagę zasługuje seria *Papers on Language, Culture and Literature* (3 recenzowane obszernie tomy).

Zakład Filologii Angielskiej współorganizuje wraz z partnerami zagranicznymi od roku 2004 co dwa lata cykliczne międzynarodowe konferencje „Across Borders”. Odbývają się one w Krośnie lub w partnerskim ośrodku zagranicznym. W okresie ostatnich 5 lat zorganizowano 3 konferencje z tego cyklu:

2012: współorganizowana przez PWSZ w Krośnie i Comenius College of Miskolc University, Sárospatak, Węgry, 12-14 października 2012, Uczestników: 50 z Europy i USA;

2010: współorganizowana przez PWSZ w Krośnie, Uniwersytet Pavla Jozefa Šafárika w Košicach (Słowacja) oraz Uniwersytet Jagielloński, Krosno, 16-17 kwietnia 2010, Uczestników: 80 z Europy i Ameryki Płn.

2008: współorganizowana przez Uniwersytet Pavla Jozefa Šafárika w Košicach (Słowacja) i PWSZ w Krośnie. Košice, 28-29 kwietnia 2008 r. Uczestników: 80 z Europy i Ameryki Płn.

28-29 października 2011 w Krośnie odbyła się międzynarodowa konferencja pt. „Creativity and Tradition in Polish and Estonian Cultural Communication” w ramach projektu współpracy między Polską i Estońską Akademią Nauk 2010-2012, z udziałem pracowników Zakładu Filologii Angielskiej PWSZ w Krośnie. Podczas konferencji wykorzystano sprzęt telekonferencyjny PWSZ w Krośnie. Pokłosem konferencji są przygotowywane obecnie dwa tomy: jeden poświęcony dyskursowi humorystycznemu (*Jokes and their Relations*, Tartu: ELM Press, w druku), drugi pozostałym zagadnieniom (w przygotowaniu 2013: *Perspectives on National and Regional Identity*. Tartu: ELM Press, w przygotowaniu).

Publikacje Zakładu Filologii Angielskiej od roku 2007 obejmują 7 pozycji książkowych.

W roku akademickim 2012/2013 pracownicy Zakładu Filologii Angielskiej złożyli wniosek o dofinansowanie projektu zatytułowanego *Cultural Encounters: Intercultural Communication and Competence* przez konsorcjum „HERA Joint Research Programme”, prowadzonego wspólnie przez międzynarodowy zespół badawczy z państw członkowskich należących do konsorcjum HERA JRP – Anglii, Finlandii, Słowenii i Belgii. Projekt jest zakorzeniony w takich naukach jak: studia kulturowe, językoznawstwo, antropologia i filozofia.

5-10 maja 2013 roku Zakład Filologii Angielskiej PWSZ w Krośnie będzie gospodarzem dużej międzynarodowej konferencji organizacji Global Partners in Education, której członkiem (jako jedyna polska uczelnia) od roku 2012 jest PWSZ w Krośnie. Celem tej

organizacji, skupiającej kilkaset uczelni z całego świata, jest wzajemna pomoc, ułatwianie kontaktów, a także współpraca technologiczna i propagowanie globalnego nauczania (także poprzez czasopismo *Global Partners in Education Journal* oraz stronę internetową www.gpe.org). Organizację tej konferencji przyznano uczelni w uznaniu aktywności międzynarodowej, także w zakresie organizacji zajęć telekonferencyjnych dla studentów, (od dwóch lat, głównie kurs *Global Understanding* prowadzony dla studentów filologii angielskiej, dwujęzycznych studiów dla tłumaczy oraz edukacji wczesnoszkolnej z językiem angielskim).

Publikacje Zakładu Filologii Germańskiej obejmują 3 tomy w ostatnich 5 latach. Zakład Filologii Germańskiej współpracuje z organizacjami niemieckimi: *Deutsch-Polnische Gesellschaft Hamburg e.V.* i *Evangelischer Ost-West Kreis*. Dyplomanci realizujący prace dyplomowe oraz studenci działający w Studenckim Kole Naukowym Germanistów korzystają z pomocy tych organizacji.

Bardzo aktywnie działa Studenckie Koło Naukowe Germanistów, które m.in. zorganizowało:

- ogólnopolską konferencję studenckich kół naukowych zatytułowaną *Przyjaźnie literackie*, której pokłosiem jest zeszyt pokonferencyjny z wygłoszonymi na konferencji referatami (2008);
- tygodniowe warsztaty tematyczne z udziałem Helgi i Wolfganga Madlung z Towarzystwa Niemiecko-Polskiego w Hamburgu dotyczące związków z Hamburgiem dwóch poetów niemieckich Matthiasa Claudiusa i Detleva von Liliencronna (2007); studenci kontynuowali przedmiotowe badania w Bibliotece Jagiellońskiej oraz w archiwum poetów w Hamburgu w 2009 roku. Kilka prac licencjackich powstałych jako pokłosie tych badań zostało przekazanych na wystawę rocznicową dot. w/w poetów do Hamburga;
- wspólnie z Ost-Westkreis konferencję w Kulicach k. Szczecina (2011) na temat *Szczecin - der gemeinsame Kulturraum der Deutschen und Polen*;
- wspólnie z Ost-Westkreis konferencję *Zeugen der Kriegszeit. Die erzählten Erfahrungen* w Sromowcach (2012), z której materiały są w druku w Hamburgu;
- wspólnie z Ost-Westkreis konferencję *Auf der Suche nach Identität* Targowiska (2010), dotyczącej tematu tożsamości narodowej na podstawie twórczości niemieckich i polskich pisarzy, którzy swoje dzieciństwo i młodość przeżyli poza dzisiejszym terytorium Niemiec i Polski.

Temat badawczy opracowywany obecnie w ramach Koła Naukowego Germanistów (2012/2013) dotyczy m.in. polsko-niemieckich związków w sztuce i jest przygotowaniem do konferencji w maju 2013 w Lückendorf koło Drezna. *Deutsch-polnische Sympathien, Freundschaften, Ehen und andere gute Beziehungen in der deutsch-polnischen Geschichte*.

W ramach opracowywania tematu przygotowano zestaw materiałów konferencyjnych dla studentów i strony niemieckiej zawierający m. in. bogaty wybór tekstów (w tłumaczeniu na j. niemiecki) poetów i pisarzy polskich Kresów Wschodnich. Referat podsumowujący wydany został w zeszycie nr 46 *Prac Naukowo-Dydaktycznych PWSZ Krosno (Sprache-Literatur-Kultur. Acta Germanica I)* oraz w zeszycie pokonferencyjnym w Hamburgu.

- ocena wpływu współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami lub instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego na proces dydaktyczny (dostęp studentów do nowoczesnego, unikatowego sprzętu i aparatury, nowych technologii, finansowanie zakupu specjalistycznego wyposażenia pracowni i laboratoriów jednostki itp.);

Realizowany proces dydaktyczny oraz sama koncepcja studiów mają ścisły związek z profilem badawczym pracowników, choć o wpływie ich badań na proces dydaktyczny można mówić tylko w nielicznych wypadkach. Udział studentów w badaniach naukowych jest niewielki; dokumentuje go zorganizowana w 2008 roku przez Koło Naukowe Germanistów konferencja studenckich kół naukowych „Przyjaźnie literackie”, uwieńczona wydaniem tomu referatów. Współpraca z innymi uczelniami nosi wybitnie dydaktyczny charakter i nie zakłada wspólnych badań naukowych.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego: odstąpiono od oceny

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Jako uczelnia zawodowa PWSZ w Krośnie nie ma obowiązku prowadzenia badań naukowych, z tego powodu odstąpiono od oceny tego punktu. Jednak w jednostce wykorzystuje się wyniki badań pracowników w seminariach licencjackich, w organizacji konferencji naukowo-metodycznych oraz w działalności studenckiego koła naukowego. Pracownicy prezentują wyniki swych badań na konferencjach naukowych w kraju i za granicą.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

1). Ocena czy zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Ocena czy nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów. Ocena zasad ustalania wielkości rekrutacji - uwzględnienie związku liczby rekrutowanych studentów z potencjałem dydaktycznym jednostki i jakością kształcenia. Ocena prawidłowości określenia nakładu pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia – ogólnych, specyficznych i szczegółowych (dla kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu, modułu kształcenia).

Zasady rekrutacji na rok akademicki 2012/2013 zostały określone w uchwale Senatu PWSZ nr 19/11 z dnia 27 maja 2011 r. Zgodnie z nimi o zakwalifikowaniu decyduje konkurs świadectw z uwzględnieniem pisemnego i ustnego egzaminu maturalnego z języka angielskiego (filologia angielska), z języka niemieckiego (filologia germańska), z języka polskiego i języka obcego (język i kultura Rosji), z dwóch języków obcych (dwujęzyczne studia dla tłumaczy). Dla kandydatów, którzy nie wybrali odpowiednich przedmiotów na maturze istnieje możliwość wzięcia pod uwagę wyników ukończenia szkoły średniej z danego języka. Z pominięciem postępowania rekrutacyjnego przyjmowani są kandydaci z określonymi w uchwale certyfikatami językowymi oraz laureaci i finaliści wojewódzkich i centralnych olimpiad językowych. Zasady te nie dyskryminują żadnej grupy kandydatów i pozwalają na dobór kandydatów o odpowiedniej wiedzy i umiejętnościach. Potencjał dydaktyczny Instytutu jest odpowiedni dla liczby rekrutowanych studentów z zachowaniem troski o jak najwyższą jakość kształcenia.

2). Ocena czy system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są wystandaryzowane.

Dokonana przez Zespół Oceniający analiza planów i programów kształcenia oraz aktualnego toku studiów pozwala stwierdzić, że istniejący w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Krośnie funkcjonuje system oceny studentów, który zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen. Szkoła nadal prowadzi działania w celu jeszcze bardziej szczegółowego wystandaryzowania wymagań przy weryfikacji efektów kształcenia. Najwięcej uchybień stwierdzono w procesie dyplomowania, o czym mowa była powyżej. Poniżej zamieszczamy uwagi szczegółowe studentów w tym zakresie:

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym wyrażali w tym zakresie zróżnicowane opinie wynikające z różnorodności specjalności. Studenci języka i kultury Rosji bardzo chwalili zaangażowanie nauczycieli akademickich, gotowość pomocy w najtrudniejszych kwestiach. Tymczasem studenci filologii germańskiej zgłaszali problem, polegający na tym, że nie otrzymują od nauczycieli odpowiedniej informacji zwrotnej, która pozwoliłaby im poprawienie swoich prac. Studenci są zobowiązani do przedstawiania poprawek, bez uzyskania informacji na temat popełnionych wcześniej błędów, które nie są im nawet wskazywane. Studenci specjalności filologia angielska wyrazili negatywne opinie odnośnie częstego zajęć bez wcześniejszej informacji, która pozwoliłaby im uniknąć niepotrzebnego przyjazdu na uczelnię. Według studentów specjalności filologia angielska obecnych na spotkaniu z zespołem oceniającym część nauczycieli akademickich notorycznie spóźnia się na zajęcia.

3). Ocena możliwości mobilności studentów stworzonych poprzez strukturę i organizację programu ocenianego kierunku. Ocena działań wspierających mobilność studentów, w tym związanych z popularyzacją wiedzy na temat systemu ECTS, i ułatwiania studentom wykorzystania możliwości stwarzanych przez ten system zarówno w kraju jak i za granicą.

Studenci kierunku filologia mogą korzystać z wyjazdów w ramach programu Erasmus. Uczelnia podpisała 32 umowy z zagranicznymi szkołami wyższymi, które są gotowe przyjąć studentów kierunku filologia. W roku akademickim 2011/2012 z możliwości wyjazdu skorzystało 21 studentów ocenianego kierunku. Uczelnia dokłada wszelkich starań, aby jak najwięcej studentów skorzystało z możliwości wyjazdu – unika się obligowania studentów do zaliczania przedmiotów po powrocie, w sposób mocno elastyczny podchodzi się do różnic programowych – w szczególności dotyczy to studiów dla tłumaczy, gdyż niezwykle trudno, zgodnie ze słowami koordynatora, jest w trakcie wyjazdu uczestniczyć w zajęciach, które w pełni odpowiadałyby programowi studiów w PWSZ.

Ponadto, współpraca z zagranicą obejmuje także umowę z filią Rosyjskiego Państwowego Uniwersytetu Humanistycznego w podmoskiewskim Domodiedowie. Zakłada ona wyjazdy krótkoterminowe (tygodniowe) polskich studentów do Rosji i studentów rosyjskich do Krosna.

Studenci są informowani o możliwościach wyjazdów poprzez mailing, ulotki, profil na portalu społecznościowym. Wiedza na temat systemu ECTS nie jest rozpowszechniona wśród studentów. Studenci obecni na spotkaniu z zespołem oceniającym nie potrafili podać prawidłowej definicji i zasad obliczania punktów.

Studenci podczas spotkania z zespołem oceniającym zgłosili także postulat zmiany organizacji lektoratów. Obecnie narzuca im się język obcy, który włączany jest do programu jako lektorat. Studenci chcieliby móc mieć wybór w tym zakresie. Brak jest informacji, czy studenci zgłaszali ten postulat Władzom Instytutu Humanistycznego.

Ocena wpływu współpracy międzynarodowej prowadzonej przez jednostkę na możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia (wymiana studentów, udział studentów w badaniach realizowanych w ramach tej współpracy).

Wyjazdy w ramach programu Erasmus pozwalają studentom na podniesienie ich kompetencji językowych, co wydaje się być absolutnie niezbędne, gdy mowa o studentach kierunku filologia. Funkcjonowanie w środowisku, gdzie koniecznie jest używanie języka obcego, pozwala na zdobycie zakładanych efektów kształcenia oraz zdobycie umiejętności, które nie są możliwe do osiągnięcia w warunkach nauki w środowisku polskojęzycznym.

4). Ocena systemu opieki naukowej i dydaktycznej nad studentami ocenianego kierunku studiów, w tym wspomaganie studentów w procesie uczenia się: bez udziału nauczycieli akademickich oraz z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość.

Techniki kształcenia na odległość są wykorzystywane jako element zajęć, np. ćwiczenia z umiejętności czytania ze zrozumieniem. Według studentów obecnych na spotkaniu z zespołem oceniającym, takie urozmaicenie zajęć jest bardzo pozytywnym zjawiskiem, gdyż pozwala na wielokierunkowy rozwój.

Nauczyciele akademicy systematycznie odbywają konsultacje. Studenci mogą z nich korzystać w określonych godzinach, tzw. „dyżury”.

Nauczyciele akademicy angażują się także w opiekę nad kołami naukowymi. Każda specjalizacja ma swoje koło naukowe, w ramach którego odbywają się spotkania tematyczne. Koła naukowe są bardzo aktywne w swojej działalności, np. studenci zrzeszeni w Kole Naukowym Germanistów przygotowują referaty, które wygłaszają na konferencjach, przeprowadzili wywiady ze swoimi dziadkami na temat II wojny światowej i przetłumaczyli je na język niemiecki; studenci z Koła Naukowego Rusycystów oglądali spektakl „Bracia Karamazow”.

Ocena kompletności informacji zawartych w programach poszczególnych przedmiotów (sylabusach) i ich przydatności studentom w procesie uczenia się. Ocena przydatności zalecanych materiałów dydaktycznych do realizacji zakładanych celów i efektów kształcenia;

Na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu studenci uzyskują informację dotyczącą zasad zaliczenia. Karty przedmiotów zawierają wszelkie potrzebne informacje. Przedstawiono dokładne zasady zaliczenia, udział poszczególnych elementów w ostatecznej ocenie, którą otrzymują studenci oraz literaturę potrzebną do realizacji efektów kształcenia dla tego przedmiotu. Literatura dzielona jest w sylabusach na obowiązkową i uzupełniającą, co z całą pewnością należy uznać za przydatną z punktu widzenia studenta praktykę.

Ocena mechanizmów motywujących studentów do osiągania lepszych efektów kształcenia i ich skuteczności.

Jako mechanizm motywujący do osiągania lepszych efektów kształcenia, studenci obecni na spotkaniu z zespołem oceniającym wymienili stypendium rektora dla najlepszych studentów, choć równocześnie zastrzegli, że jest ono przyznawane zbyt małej grupie studentów, przez co jego działanie motywujące jest niższe. Zdaniem studentów, stypendium to powinno być przyznawane wszystkim, którzy osiągną odpowiedni pułap średniej. Tylko wówczas jego

motywujący charakter mógłby być znaczący. Studenci zdają sobie sprawę z tego, że taka zmiana nie jest możliwa z powodu niezgodności z ustawą.

Jako drugi mechanizm studenci wymienili zwalnianie z egzaminów w przypadku systematycznej pracy studenta. Ich zdaniem jest to bardzo skuteczny mechanizm.

Ocena zakresu opieki materialnej i socjalnej oferowanej studentom ocenianego kierunku studiów. Ocena działalności uczelni/jednostki wspierającej rozwój zawodowy, kulturowy i społeczny studentów.

Na Uczelni świadczenia pomocy materialnej przyznawane są przez instytutowe komisje stypendialne. Zostały one powołane przez rektora Uczelni. Art. 176 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym przyznaje rektorowi prawo do przekazania uprawnień w zakresie przyznawania pomocy materialnej – komisji stypendialnej, nie zaś komisjom. Obowiązujący na Uczelni Regulamin ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów PWSZ w Krośnie zawiera postanowienia, które są niezgodne z obowiązującymi przepisami.

1. Par. 9 ust. 3 pkt 4 Regulaminu odbiera prawo do korzystania ze świadczeń pomocy materialnej studentom zawieszonym w prawach studenta. Tymczasem zgodnie z art. 212 pkt. 4 ustawy karą dyscyplinarną jest zawieszenie studenta w określonych prawach. Nie jest zatem możliwe automatyczne pozbawianie prawa do pomocy materialnej w przypadku orzeczenia komisji dyscyplinarnej.
2. Par. 23 ust. 1 pkt 2 Regulaminu jako warunek ubiegania się o stypendium rektora dla najlepszych studentów podaje zaliczenie „co najmniej pierwszego roku studiów”. Taka konstrukcja tego przepisu odbiera prawo do ubiegania się o świadczenia studentom, którzy studiują na pierwszym roku studiów drugiego stopnia, którzy w myśl ustawy mogą to świadczenie otrzymywać.
3. Wątpliwości budzi par. 25 Regulaminu, który określa zasady obliczania 10% osób uprawnionych do otrzymania stypendium rektora. Ustawa w art. 174 ust. 4 przyznaje prawo do przyznania stypendium rektora grupie nie większej niż 10% studentów kierunku. W uczelnianym Regulaminie mówi się o możliwości przekroczenia wartości 10% studentów danego roku studiów. W myśl przytoczonego postanowienia ustawy takie przekroczenie limitu jest możliwe, o ile odsetek studentów z danego kierunku nie przewyższy ostatecznie poziomu 10%.

Warto podkreślić, że Uczelnia włożyła dużo wysiłku w to, aby stworzyć tabelę osiągnięć studentów z określeniem punktacji, którą wykorzystuje się przy rozpatrywaniu wniosków o stypendium rektora. Tego typu działanie jest przykładem realizacji praktyki na rzecz transparentności systemu przyznawania tego świadczenia. Ponadto, uczelnia organizuje dla członków komisji szkolenia z zakresu obliczania dochodów studentów. Praktyka ta w połączeniu z zastosowaniem systemu eORDO pozwala na wyeliminowanie pomyłek w ustalaniu sytuacji materialnej wnioskodawców.

Studenci obecni na spotkaniu zwrócili uwagę na złą organizację przyjmowania studenckich wniosków. Ustalono, że wnioski będą przyjmowane tylko przez tydzień w określonych godzinach dyżurów. Fakt ogromnych kolejek pod drzwiami komisji, powodujący konieczność opuszczania zajęć, świadczy o tym, że wyznaczony czas na przyjmowanie dokumentów był zbyt krótki, wywołując niepotrzebne zdenerwowanie wnioskodawców.

Studenci ubiegający się o świadczenia otrzymują decyzje. Przed drzwiami do sekretariatu znajduje się lista osób, ukrytych pod numerami indeksów, z informacją o wyniku rozstrzygnięcia. Powstaje obawa, że przedstawianie takich list może wiązać się z niewystarczającą ochroną danych osobowych studentów.

Studenci mają możliwość mieszkania w domu studenckim. Warunki tam panujące studenci uważają za dobre. Jednak liczba miejsc dla studentów jest zbyt mała w stosunku do liczby chętnych. Studenci obecni na spotkaniu z zespołem oceniającym negatywnie odnieśli się do praktyki kwaterowania w domu studenckim obcokrajowców, którzy przyjeżdżają do PWSZ w ramach programów wymiany. Zdaniem studentów, kwaterowanie obcokrajowców powoduje, że polscy studenci nie mogą liczyć na miejsce w domu studenta.

Opinie studentów prezentowane podczas spotkania z zespołem oceniającym, wskazywane przez nich mocne i słabe strony procesu kształcenia, poziom zadowolenia z systemu opieki naukowej, dydaktycznej, materialnej i socjalnej.

Studenci wyrażają zadowolenie z faktu studiowania w PWSZ na wybranym przez nich kierunku. Uwagi studentów koncentrują się głównie na kwestiach organizacyjnych.

Zastrzeżenia studentów budzi konstrukcja planu zajęć, w którym zajęcia opisane są za pomocą skrótów, a do oznaczenia budynków korzysta się z kolorów, jednocześnie nie przedstawiając żadnych objaśnień do wykorzystanych skrótów, co w przypadku studentów I roku skutkuje problemami ze znalezieniem właściwej sali, w której mają odbyć się zajęcia. Praktyką, którą chwalą studenci, jest umieszczanie przy każdej sali rozpiski z zajęciami, które będą się tam odbywać. Niestety, gdy w trakcie semestru, dokonywane są zmiany w planach, rozpiski przy salach nie są już aktualizowane.

Studenci zwrócili uwagę na zbyt krótkie godziny otwarcia sekretariatu Instytutu, który obecnie jest dostępny dla studentów w godz. 10.00-13.00. Zdaniem studentów powinien być otwarty dłużej, np. od 9.00 do 15.00. Pracowników sekretariatu studenci ocenili pozytywnie, gdyż są to osoby bardzo pomocne. Jednak bardzo często zdarza się, że nie mają wystarczającej wiedzy na tematy, które są ważne dla studentów.

Studentom przekazuje się informacje za pośrednictwem tablic z ogłoszeniami, poprzez maila grupowego lub starostów. Jednak system ten nie zawsze jest skuteczny. W szczególności w przypadku odwoływania zajęć, studenci nie uzyskują wcześniejszej informacji. Zdarza się także, że nawet pracownicy sekretariatu nie są poinformowani o planowej nieobecności nauczyciela akademickiego.

Studenci specjalności Język i kultura Rosji jako mocną stronę procesu kształcenia wskazywali nauczycieli akademickich – ich wiedzę i stosunek do studentów. Zdaniem studentów zajęcia są urozmaicone, pozwalają na rozwój studenta. Jako słabą stronę procesu kształcenia (podobnie jak studenci pozostałych specjalności) wskazali konieczność udziału w wykładach tematycznych, które są organizowane dla studentów I roku. Po pierwsze, dla studentów nie jest zrozumiałe, dlaczego muszą uczestniczyć w zajęciach, które nie nawiązują bezpośrednio do przedmiotu ich studiów. Po drugie, wykłady te nie są dostosowane do siatki zajęć, więc nierzadko studenci muszą opuszczać część zajęć programowych, by móc dojechać do oddalonego od Instytutu Humanistycznego budynku i uczestniczyć w wykładach tematycznych.

Studenci dwujęzycznych studiów dla tłumaczy jako mocną stronę procesu dydaktycznego wymienili program studiów, który pozwala im na zdobycie umiejętności posługiwania się dwoma językami obcymi na poziomie zaawansowanym oraz zajęcia wyrównawcze, które pozwalają na uzupełnienie wiedzy i umiejętności z mniej znanego języka obcego. Jako słabą stronę wymienili niektórych nauczycieli akademickich, którzy odwołują zajęcia, nie informując o tym studentów. Nie zawsze zajęcia te są odrabiane, co potem skutkuje niezrealizowaniem programu.

Dla studentów filologii germańskiej mocną stroną są organizowane wyjazdy, możliwość pracy w kole naukowym i wystąpienia na konferencjach. Słabą stroną jest stosowanie

nieodpowiednich metod nauczania - niezapowiedziane kolokwia, uczenie się na pamięć tekstów.

Studenci filologii angielskiej chwalili konkretnych wykładowców, z którymi studenci mają dobry kontakt i dzięki którym bardzo dużo się uczą. Jako słabą stronę wymieniali niepunktualność niektórych nauczycieli akademickich, która jest według nich objawem braku szacunku dla czekających studentów oraz częste odwoływanie zajęć.

Wszyscy zebrani studenci zwrócili uwagę na złą organizację sesji egzaminacyjnej – egzaminy są dzień po dniu, nie ma odpowiedniej przerwy między końcem semestru a sesją, co uniemożliwia im przygotowanie się do zaliczeń.

Studenci pozytywnie ocenili realizowany program studiów. Jedynie studenci filologii germańskiej zgłosili, że w programie zbyt mało zajęć poświęconych jest na ćwiczenie umiejętności mówienia, a studenci filologii angielskiej zwrócili uwagę na fakt, iż nie rozumieją zasadności uczestniczenia w niektórych zajęciach, np. filozofii oraz pedagogice, która jest dla nich powtórzeniem wiedzy z metodologii, którą realizują już wcześniej.

Studenci pozytywnie ocenili pracę biblioteki. Posiada ona odpowiedni księgozbiór dla ich potrzeb. Korzystanie z biblioteki jest łatwe i przyjazne dla studentów. ZO zapoznał się z pracą biblioteki i potwierdza opinię studentów.

Ocena poziomu zadowolenia z systemu opieki naukowej, dydaktycznej, materialnej i socjalnej oraz sposobu rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków zgłaszanych przez studentów.

Studenci wyrażają zadowolenie z opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej. System ten działa poprawnie z nielicznymi wyjątkami. Uwagi dotyczą raczej konkretnych osób, prowadzących zajęcia. Eksperti PKA także pozytywnie oceniają system opieki nad studentami.

Skargi studentów spływają do opiekuna roku, który dąży do rozwiązania problemu. Jeśli sprawa jest poważniejsza, wówczas opiekun przekazuje ją do władz Zakładu lub Instytutu. System ten według studentów jest sprawny i pozwala na rozwiązanie problemu.

5). W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić dokonane zmiany, efekty działań naprawczych, odnieść się do stopnia realizacji zaleceń sformułowanych poprzednio.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego³ znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Zasady rekrutacji nie dyskryminują żadnej grupy kandydatów i pozwalają na dobór kandydatów o odpowiedniej wiedzy i umiejętnościach. Ocena nakładu pracy studenta jest dokonywana prawidłowo.

2) Ocena systemu oceny osiągnięć studenta jest zróżnicowana w zależności od specjalności. Najlepiej oceniana jest na filologii rosyjskiej, a najgorzej na filologii germańskiej.

3) Studenci mają możliwość wyjazdów w ramach programu Erasmus i w ramach umów bilateralnych. Uczelnia wspiera wyjazdy organizacyjnie.

4) System opieki materialnej działa z małymi uchybieniami pod względem prawnym i organizacyjnym. System opieki naukowej i dydaktycznej jest oceniany pozytywnie z wyjątkami dotyczącymi konkretnych nauczycieli akademickich.

8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

1). *Ocena działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Ocena przejrzystości struktury zarządzania procesem dydaktycznym na ocenianym kierunku studiów, a także systematyczności i kompleksowości przeprowadzanych ocen i analiz osiąganych efektów kształcenia, stanowiących podstawę doskonalenia programu kształcenia tj. efektów kształcenia, programu studiów oraz metod jego realizacji;*

Zarówno Uczelnia, jak i Instytut nie podejmowały dotychczas niemal jakichkolwiek zorganizowanych działań zmierzających do zapewniania jakości kształcenia. Na podstawie Zarządzenia Rektora nr 24/2008 z dnia 22 grudnia 2008 r. wprowadzono system zapewniania jakości w PWSZ w Krośnie. System ten miał obejmować m.in. ocenę procesu kształcenia, ocenę jakości i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych, ocenę organizacji praktyk i zajęć praktycznych, ocenę nauczycieli akademickich, etc. Na podstawie Uchwały nr 12/12 Senatu PWSZ wprowadzono wewnętrzny system zapewniania i kontroli jakości kształcenia w Uczelni. System ten ma uwzględniać działania na rzecz doskonalenia programu kształcenia, oceny dokonywane przez studentów w odniesieniu do każdego przedmiotu oraz wnioski z badania losów absolwentów oraz potrzeb pracodawców.

Jednocześnie oba wspomniane akty prawne powodują chaotyczną sytuację powodowaną faktem, iż nie jest jasny związek aktu późniejszego z wcześniejszym. Ponadto nie można uznać aktu późniejszego za znoszący akt wcześniejszy, jako iż wydane zostały przez różne organy.

Pomimo wprowadzenia dwóch aktów prawnych mających na celu wprowadzenie szeregu działań pro-jakościowych działania podejmowane przez Uczelnię ograniczały się jedynie do przeprowadzania ankiet wśród studentów, dotyczących satysfakcji z zajęć dydaktycznych. Wyniki ankiet nie były natomiast wykorzystywane do celów doskonalenia jakości kształcenia. Jednocześnie w Instytucie nie podejmowano jakichkolwiek działań mających na celu ocenę, zapewnianie lub doskonalenie jakości w odniesieniu do kierunku filologia. Jednocześnie Dyrektor Instytutu wskazał, iż nie czuje potrzeby wprowadzania jakichkolwiek działań w tym zakresie.

W Uczelni powołano Uczelnianą Komisję ds. Jakości Kształcenia, która zebrała się tylko raz, opracowując bardzo ogólny plan działania. W Instytucie również powołano analogiczną Komisję, która jednak nie podjęła pracy do czasu wizytacji.

Jak wynika z powyższego system zapewniania jakości kształcenia jest dopiero na początkowym etapie funkcjonowania. Senat PWSZ w Krośnie powołał odpowiednie ciała kolegialne, lecz są one dopiero na etapie konstytuowania się. Zespół ds. Jakości Kształcenia spotkał się po raz pierwszy podczas wizytacji ekspertów PKA. Jego przewodnicząca ma sporą wiedzę na temat zadań tego ciała. Jednak w chwili obecnej nie może być mowy o ocenie efektywności systemu zapewniania jakości kształcenia. Można mieć tylko nadzieję, że zacznie on funkcjonować i efektywnie przyczyniać się do polepszania jakości kształcenia.

Brak informacji na temat monitorowania procesu jakości kształcenia. Uchwała ustalająca efekty kształcenia znajduje się na stronie internetowej Uczelni.

2). *Ocena udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia i działań podejmowanych przez jednostkę, mających aktywizować*

uczestników i beneficjentów procesu kształcenia do podnoszenia jego jakości. Ocena stopnia zainteresowania studentów jakością kształcenia i ich wpływu na tę jakość. Ocena roli przedstawicieli studentów w organach kolegialnych uczelni/ jednostki oraz przedstawicieli Parlamentu Studentów RP w procesie zwiększania świadomego wpływu studentów na jakość kształcenia, optymalizację osiąganych efektów kształcenia i ich dostosowywanie do aktualnego poziomu wiedzy i wymagań otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy.

Na Uczelni działa Uczelniana Komisja ds. Zapewniania Jakości Kształcenia. W jej składzie zasiada jeden student. Do tej pory odbyło się jedno spotkanie komisji, które miało charakter wprowadzający i nie podjęto w jego trakcie żadnych decyzji.

Studenci uczestniczą w systemie zapewniania jakości kształcenia tylko poprzez wypełnianie kwestionariuszy ankietowych. Podsumowanie badań nie jest przedstawiane studentom.

W Senacie Uczelni zasiada odpowiednia liczba studentów, zgodnie z art. 61 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Interesariusze zewnętrzni jedynie konsultowani byli w procesie ustalania kierunkowych efektów kształcenia. Nie są członkami gremiów w ramach systemu zapewniania jakości kształcenia, wypowiadają się jedynie poprzez opiniowanie studentów jako praktykantów w szkołach lub innych zakładach pracy.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+/-	+/-
umiejętności	+	+	+	+/-	+/-	+/-
kompetencje społeczne	+	+	+	+/-	+/-	+/-

- + - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- +/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego częściowo

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Proces wypracowywania systemu zapewniania jakości kształcenia jest dopiero na poziomie początkowym. Uczelnia wypracowała właściwą dokumentację, jednak treści w niej zawarte nie zostały jeszcze zrealizowane, np. Zespół ds. Zapewniania Jakości

Kształcenia w Instytucie Humanistycznym zebrał się po raz pierwszy podczas wizytacji PKA. Trudno więc mówić o podejmowanych przezeń działalności.

2) W gremiach budujących kulturę jakości w Instytucie Humanistycznym obecni są przede wszystkim pracownicy naukowo-dydaktyczni, studentów reprezentuje jedna osoba. Tak więc w proces zapewniania jakości kształcenia zaangażowani są interesariusze wewnętrzni, brak jest interesariuszy zewnętrznych.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
koncepcja rozwoju kierunku			x		
cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji			x		
program studiów		x			
zasoby kadrowe				x	
infrastruktura dydaktyczna		x			
prowadzenie badań naukowych	-	-	-	-	-
system wsparcia studentów w procesie uczenia się			x		
wewnętrzny system zapewnienia jakości				x	

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia).

Dokonana analiza planów i programów studiów zarówno tych starszych korespondujących ze standardami kształcenia na kierunku filologia jak i tych nowszych opartych na Krajowych Ramach Kwalifikacji pozwala stwierdzić, że zostały one skonstruowane w sposób prawidłowy i pozwalają na uzyskanie zakładanych efektów kształcenia. Jednak dodać należy, iż wewnętrzny system zapewniania jakości w PWSZ w Krośnie znajduje się dopiero na początkowym etapie budowy, stąd występowanie wielu uchybień, o których wspomniano powyżej, dotyczących przede wszystkim opieki nad studentem w procesie kształcenia oraz procesu dyplomowania. Zespół Oceniający zaleca zintensyfikowanie prac nad wewnętrznym systemem zapewniania jakości oraz zaktywizowaniem wszystkich grup interesariuszy zewnętrznych oraz wewnętrznych, w celu efektywnego w nim partycypowania.

Tabela nr 3

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		x			
zasoby kadrowe		x			
wewnętrzny system zapewnienia jakości		x			

PWSZ w Krośnie nie przedstawiła uchwalonych przez Senat Uczelni efektów kształcenia na kierunku filologia, specjalność filologia germańska na żadnym z kolejnych etapów postępowania akredytacyjnego. Ten brak stwierdzono w Raporcie Samooceny i załącznikach do niego oraz podczas wizytacji. W odpowiedzi na Raport stwierdzono, że efekty kształcenia dla specjalności filologia germańska zostały opracowane, oraz że znajdują się one na stronie internetowej Uczelni. ZO stwierdził prawdziwość tego oświadczenia oraz po przeanalizowaniu efektów kształcenia dla specjalności filologia germańska uznał, że są sformułowane poprawnie. Tak więc uznać należy, że Uczelnia wywiązała się z wprowadzenia zasad Krajowych Ram Kwalifikacji w obrębie tej specjalności.

Powodem niskiej oceny ZO PKA w zakresie kryterium 4 (w części) był przede wszystkim brak w minimum kadrowym nauczycieli akademickich reprezentujących filologię germańską mimo prowadzenia kształcenia na tej specjalności (zawieszono rekrutację na rok pierwszy). Władze Uczelni przedstawiły w odpowiedzi na Raport powizytacyjny oświadczenia trzech

osób, ze stopniem doktora, które zostały zaliczone do minimum na podstawie ich wykształcenia i posiadanego stopnia doktora nauk humanistycznych oraz dorobku w zakresie odpowiadającym specjalności filologia germańska.

Obszerne i szczegółowe wyjaśnienia władz Uczelni dotyczące systemu zapewnienia jakości kształcenia stanowią przekonywujący dowód na to, że w PWSZ w Krośnie podjęto duży wysiłek w kierunku wdrożenia SZJK, sytuacja zastana podczas wizytacji a ta opisana w odpowiedzi oraz poświadczona dużą liczbą wewnętrznych dokumentów (aktów prawnych, protokołów z posiedzeń, sprawozdań) różni się diametralnie. Wszystkie wymienione w Raporcie powizytacyjnym gremia, które do wizytacji zostały powołane, a nie podjęły jeszcze swoich prac w chwili obecnie intensywnie pracują, a ich wysiłki przynoszą rezultaty choćby w opracowaniu zasad i dokumentów kontaktów z interesariuszami zewnętrznymi oraz ich wpływu na programy kształcenia a także monitorowania losów absolwentów. Widoczne są wysiłki w kierunku usprawniania i monitorowania bieżącego procesu kształcenia oraz weryfikacji efektów kształcenia. Jedynym zastrzeżeniem jest brak prac prowadzących do ustalenia właściwych zasad procesu dyplomowania (poziomu prac dyplomowych, jednolitych dla studentów wszystkich specjalności zasad egzaminu dyplomowego). Władze Uczelni zgodziły się z uwagami ZO PKA, dotyczącymi uchybień w analizowanych przez ekspertów PKA pracach dyplomowych, podjęły działania dotyczące weryfikacji poziomu tych prac (ich wybiórcza weryfikacja przez członków minimum kadrowego), nie podjęto jednak żadnych działań udoskalających zasady procesu dyplomowania. Stwierdzając bardzo duży postęp we wdrażaniu SZJK ZO podnosi pierwotną ocenę z „w części” na „w pełni”, przy jednoczesnym zaleceniu doskonalenia procesu dyplomowania.

Zalecić jednak należy intensyfikację prac prowadzących do ustalenia właściwych zasad procesu dyplomowania (poziomu prac dyplomowych, jednolitych dla studentów wszystkich specjalności zasad egzaminu dyplomowego), zastrzeżenie to wynika z faktu, iż ZO stwierdził wiele niedoskonałości i uchybień w analizowanych przez ekspertów PKA pracach dyplomowych. Władze Uczelni zgodziły się z uwagami ZO PKA, podjęły działania dotyczące weryfikacji poziomu prac dyplomowych (ich wybiórcza weryfikacja przez członków minimum kadrowego), nie podjęto właściwych działań ustalających i udoskalających zasady procesu dyplomowania.